

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

REVISTA LITERARA

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMÂNĂ

DIRECTOR: T. H. M. STOENESCU

ABONAMENTUL	REDACTIA SI ADMINISTRATIA	ANUNCIURILE
Pe un an. 20 lei	4, STRADA REGALĂ, 4. — BUCURESCI	Linia pe pagina 16 a 20 b.
Pe 6 luni. 10 „		Linia pe pagina 15, 50 b.
Pe 3 luni. 5 „		

L E A

DUPE

JULES BARBEY d'AUREVILLY

— NUVELĂ —

Pe drumul către Neuilly, înainta o trăsură, în fundul căreia stăteau doi tineri, îmbrăcați în haine de călătorie, părând cufundați într'una din acele convorbiri molatică și întrerupte, plină de farmecul și obicinuița intimității.

— Tu regreti Italia, sunt sigur! zise unul din ei.

— Îmi place Italia, este-adevărat, răspunse cel alt. Acolo am dus acea viață de artist, închipuită cu atâta fericire înainte d'a o cunoaște; dar lângă tine, scump prieten, n'am ce să mai regret.

Și mâinile ambilor prieteni se strânseseră una într'alta.

— Mi-e teamă, reluă cel dintâiu, ca generozitatea sacrificiului tău să nu'ți fie amară într'o zi. Să părăsești Florența, studiile tale, plăcerile tale, spre a te întoarce cu mine la Neuilly, a deveni martorul suferințelor sormaney mele surorî și a împărtași grijile mele și a le mamei, nu e așa că te expui la o viață tristă?

— Să ne închipuim că ar fi un merit a proba un simțiment cu totul involuntar, dragul meu Amedeu; totuși nu e atâta cât ar putea să facă prie-

tenia mea pentru tine. Când sora ta va fi mai bine, ne vom întoarce iar de unde am plecat. Să nădăjduim că temerea exprimată în scrisoarea mamei tale să n'aibă nici un temei.

— Vom vedea; zise Amedeu, atingând cu biciu calul, care începu să meargă mai repede; dar prevăd ceva spaimântător, judecând după scrisoarea mamei: îmi vorbește despre un început de aneurism.

Reginald de Beaugency și Amedeu de Saint-Severin, — doi prieteni din copilărie, a căror stare materială era destul de independentă pentru ca viețile lor să fie tot-d'auna apropiate, nu s'aუ părăsit mai nici odată. Până la douăzeci și cinci de ani tot al lor era de-a valma. Ei eșiseră o dată amândoi în lume, și 'și împărtașiseră unul altuia observațiunile lor. Cu toate astea, intimitatea lor era pornită mai mult din inimă de cât din judecată.

Reginald avea o fire mărinimoasă și plină de aspirații către viitor. Din primele zile ale existenței lui intelectuale, Reginald înțelesese arta, și, în îmbătarea acestuî întâiu și curat amor, își jurase lui însuși ca să fie artist cu or ce preț. Dar cine-va nu începe prin a fi artist; trece pe-acolo. Când suntem tineri, în izbucnirea strălucitoare a visurilor noastre, nu facem alt de cât a ne presimți, a ne pre-

vedea într'un timp depărtat. Numai atunci ne putem împlini preocupările ce ne-au stăpânit mult timp, când pasiunea ne-a oțelit inima în destul. Am putea chiar zice că oamenii cei mai predestinați prin firea lor a fi artiști, mor înainte de-a deveni. Keats rupându-și o vînă în piept, a fost într'un mod naiv mai mare poet ca splendidul lord Byron, pe care un acces de turbare n'a putut să'l omoare.

Pasiunea care turbură tot-d'auna cu furie contemplările noastre, pătrunsese și în Reginald. Avea să'l ucidă mai târziu, să'l ucidă ca artist. Căutați numele lui printre-atâtea altele cunoscute lumii pentru că au însemnat ceva, și nu'l veți găsi. Nicî chiar în slove aproape șterse pe vr'un tablou aruncat. Numele lui n'a fost scris nicăeri, de cât pe aceste pagini, care vă povestesc viața lui, și pe care în scurt timp le veți uita. Dar pe-atunci nu știa, fericitul copil al unei imaginații încrezătoare! nu știa că va deveni atheu vocațiunii și viitorului său. Pasiunea îl aruncase de-o mie de ori de la înălțimea idealului, în adâncimea realității, întunecându-i închipuirile lui cele mai luminoase, întreprinzându-l de-odată din avântul creațiilor sale. Durere amară și fatală! Or de câte ori era tērāt către bucuriile materiale s'ar fi zis că întrevede, în fundul plăcerilor, ceva mare și divin; dar acea iluzie sfârșia prin a'l mărni, — căci mintea 'l muștra cu asprimea ei neîmpăcată. Iată pentru ce, începuse să pleșuvească prea de timpuriu, și în privirea lui se zăgrăvea o ast-fel de întristare, că atrăgea luarea aminte omului celui mai nepăsător ca și celui mai bucuros.

Amedeu nu era de-aceiași fire ca Reginald. Îi plăceau și lui artele; dar pentru dēnsul erau numai o fantezie, un caprițiu, aceia ce sunt femeile pentru unii hărbați care le vorbesc de

dragoste prosternați la picioarele lor. Pe fruntea lui senină și netedă, nu se vedea, urmele luptei între pasiune și judecată, gloria saū moartea artistului, ce 'l nimicește încă în stare de om saū îl transfigurează pe cînd e încă în viață.

Amedeu și Reginald petrecuseră trei ani în Italia. Intr'o seară de Iunie, parfumată și căldică, tocmai cînd erau să plece de la Neuilly la Paris, vorbiseră mult c'o femeie trecută, cu aerul împunător dar blînd, care ținea de mână un copil abia de trei-sprezece ani, o fetiță frumușică, cu capul gol și cu buclele-î blonde picînd pînă peste umeri.

După ce sărutară amēdoî dragă-lașa copilă, se urcară în trăsura ce-î aștepta, și plecară spre Paris, lăsând în urma lor un nor de praf ce se rēspîndi de vēntul care ducea în apoi ultimul lor adio.

Acea femeie era D-na de Saint Severin, și fetița era fiica ei, sora lui Amedeu, — care era acum bolnavă, și ceia ce rechiema pe Amedeu în Franța...

Reginald, perzēndu-și părinții puțin după nașterea sa, împărțise cu Amedeu iubirea de mamă a d-nei de Saint-Severin, așa că nicî nu simțea că nu avea mamă.

Inorcēndu-se, după trei ani trecuți, li se părea că nu se schimbaseră nimic pe drumul pe care trecuseră. Printr'o brodire a întâmplărei, se întorceau c'am pe la același ceas în care plecaseră; și, fiind-că sunt zile ce ne rēmân întipărite în inimă cu cele mai mici întâmplări, un sunet de clavir, o bătăe de ceasornic, un nor la orizont, — ei își aduseră aminte că și cu trei ani în urmă soarele apusese tot ast-fel, și că cerul era tot așa colorat pe de-asupra lor. Numai, în calea lor, în locul unui copil și al unei femei vor găsi o fe-

mee, așteptându-î, singură și tristă.

— Mamă! strigă Amedeu; și într'o clipă d-na de Saint-Severin se simți mișcată de bucuriile fiului ei și a le lui Reginald.

— Ce face Lea, mamă?... Unde este?...

— Lea e tot bolnavă, copilul meu; răspuse d-na de Saint-Severin.

Și pe fața ei înseninată d'o bucurie momentană, — întristarea se întinse din nou cu vălu-î de jale nepătrunsă; părea așa de îmbătrânită! Durerea e mai nemiloasă ca timpul: ea zdrobește mai repede și încovoie mai 'nainte ca timpul să hotărăscă.

Încrețiturile ce sapă pe frunte sunt ca rănilile ce nu mai atî vindecare;— și, cu toate astea, supt ele se ascund răni mult mai grozave.

— N'am lăsat pe Lea să vă iasă înainte, adăogă d-na de Saint-Severin; m'am temut ca osteneala și emoțiunea să nu-î facă mai rău; am prevenit'o, scumpul meu Amedeu, că vei veni în astă seară. Doctorii spun că în starea în care se află, emoțiunea î-ar fi primejdioasă; așa că n'am voit s'o ucid, în urma bucuriei d'a te vedea.

La aceste vorbe, vocea blândă a nefericitei mume, părea că se înăsprește de amărăciune; privirea ei se izbi de cer, cum s'ar izbi de pereți capul unui disperat. Cât trebuie să fi suferit sërmana femeie!

Amedeu plecă ochii în jos; chipul mumei lui îl mârni mai mult de cât s'ar fi putut aștepta.

Cu toate astea,—spre a nu mârni poate pe fiul seî prea mult,—d-na de Saint-Severin căută să se liniștească. Câte trei înaintară spre casă, în dreptul grădinei ce se întindea în față.

Lea venise până aproape de porțiță. Dacă d-na de Saint-Severin n'ar fi spus lui Amedeu; «iată sora-ta»

el n'ar fi putut s'o recunoască, atât crescuse și se schimbase. Lea se aruncă de gâtul fratelui seî, c'o bucurie de nedescris. Dar muma lor, temându-se ca nu cum-va acea bucurie să-î facă rău, le întrerupse fericirea, prezintând ficeî sale pe acela pe care odinioară îl avea ca un al doilea fiu.

Lea surîse la vederea lui, amintindu-și că și l'a închipuit de atâtea ori lângă fratele ei,—și Reginald, a a căruî inimă se deschisese pentru toate secretele familiei lor, era aproape s'o coprinză în brațe ca pe-o soră; dar văzu imediat în ochii mumei ceva de nedescris, și 'și opri mișcarea. Înțelese atunci pentru întâia dată că și prietenia este o amărgitoare și că chiar în fața acelei femeî, care îl numea fiul ei, nu era de cât un străin.

Lea se schimbase și se mărise. Nu mai era fetița de odinioară, cu părul buclat căzut până pe umeri și roșindu-se la obraz prin cea mai mică turburare. Fermecătoarele rumeneli se stinseseră, spre a nu mai reveni. Boala Leei, părea că-î supsesese tot sângele din vine și îi lăsase o gălbejeală, prin care emoțiunea nu mai putea să pătrunză. Se albise ca o marmoră.

Cei doi prietenî, cu cât își aminteau cum o lăsaseră,—cu atât vedea mai bine schimbarea în care o regăseau. Nu mai purta acum părul ca altă dată, ci'l pieptăna în sus, ca toate femeile.

Reginald mai ales, Reginald care simțea și observa ca arestat, o privia cu interes și compătimire, și vedea cum la o vîrstă de șeai-spre-zece ani, se vestejise așa de grozav. Nicî o-dată frumusețea unei femeî, nu vorbise imaginației lui într'o limbă mai inspirată, ca acea formă schimbată și care în curînd avea să dis-

pară. Fără voie se întreabă dacă există mai multă poezie în lucrarea destrugătoare a morței ca în desvoltarea bogată și felurită a existenței? Lea suferea de-o boală ce progresa pe nesimțite. Omul știe bine că e mortală; dar nu-î este cu puțință a o studia în toate desvoltările ei și a-î prezice momentul când va distruge organismul. D-na de Saint-Severin nu mai avea nici o nădejde. Ea știa că copila nu mai avea leac; că puțin mai curând sau mai târziu va muri. Această idee îi rodea fibrele inimii; dar știa să-și ascundă durerea așa de bine, că Lea, văzând-o ast-fel, își simțea suferința mai ușurată și nădăduia să se vindece mai curând.

(*La Grande Revue*).

(Va urma).

STATUA

LUI

MIRON COSTIN

Sunt așa de puțini românii de inimă, în această țară, căroră când le vine câte-o idee măreață, s'o ducă până la sfârșitul realizării ei, — în cât, când îi vezi lucrând și consacrandu-se scopului ce urmăresc cu atâta ardoare, cu atâta încredere, — îți vine să-î venerezi, cum se venerău sfinții în alte vremuri, și să te închini lor ca unor adevărați martiri pentru cultura și progresul neamului românesc.

Cine trece azi, pe lângă marele și frumosul palat al Atheneului și, legând numele *Esarcu*, de acela al măreței instituțiuni, nu simte acel respect și venerațiune pentru omul care a conceput-o, care a dus-o aproape de apogeul ei?

Intr'una din sălile acestui palat, a fost expusă, câte-va zile, statua în bronz a lui Miron Costin.

Cine s'a dus de-a văzut-o și n'a fost

mișcat de același simțiment, întâlnind acolo pe d-nul Urechia, care a muncit, a alergat, a făcut totul în fine ca să immortalizeze memoria unuia din cei mai fruntași oameni de stat și literați ai trecutului nostru?

Mă prind că, acum câți-va ani, foarte puțini români cunoșteau cine a fost și ce a făcut Miron Costin. Astăzi, toți vor afla despre dânsul, toți vor căuta să se inițieze în cele mai mici amănunte ale vieții și faptelor lui; mulți se vor mândri; mulți îl vor invidia, își vor simți meritele, talentele înaripate, vor căuta să atingă măcar treptele de jos ale renumelui lui, — și toate astea nu se vor datori de cât inițiativei d-lui Urechia, persistenței d-lui Urechia, — care, cu toate acestea, în modestia cu care se îmbracă, susține neconținut și spune fie-căruia, că bronzul statuei e scos din buzunarele poporului, că mulțumită concursului țerei statua s'a făcut.

Așa e! am putea zice și noi, — bronzul e al poporului, cu banii lui s'a turnat; dar ceia-ce n'a dat poporul este inițiativa, ideia. Câți sunt cari au atâta avere, că ar putea să toarne în aur statui îndoite de mari, dar care, necugetând la așa ceva, n'au inimă de patrioți!

Iașul, capitala Moldovei, abia fu înfrumusețat cu statua lui Stefan cel Mare, și iată acum că ieșeniî vor mai avea pe una din piețele lor și monumentul lui Miron Costin.

Este și drept, căci marele bărbat le aparține, și-apoi au sprijinit mult inițiativa d-lui Urechia.

Ca artă, sculptorul Hegel și-a creat mai mult o operă nemuritoare cu statua lui Costin.

Nu e nimic care să te facă să stai la îndoială, că mâna ce a modelat e înzestrată cu un talent genial. Ca proporție, ca expresie, ca atitudine, ca tot în fine ce poate contribui la deplina reușită a unui asemenea monument

statua lui Miron Costin este o perfecțiune în felul ei.

Ea va fi așezată pe un piedestal de granit înprejurul căruia se vor pune mai multe ornamente de bronz; iar cele patru laturi ale piedestalului vor fi ornate:

Una cu un *baso relief*, reprezentând dureroasa scenă din viața lui Miron Costin, în momentul când soția sa e moartă în mijlocul unei odăi din locașul său de la Bărbești, și unde el, neconsolatul soț, e arestat tocmai atunci de vâtaful Macri și de câți-va slujitorii din Roman, dupe porunca lui C. Cantemir-Voevod;

A doua lature va fi ornată cu un *baso-relief*, represintând sala tronului regelui Poloniei, Ioan al III-ea, care înconjurat de mai mulți magnați, și având la dreapta tronului pe Dosofteiu Mitropolitul și un episcop ortodox din Galiția, ascultă pe Miron Costin, care, în fața tronului, citește admirabilul său poem în versuri polone, tratând despre istoria, romanitatea și latinitatea neamului nostru.

Pe cele alte două laturi se vor așeza două plăci purtând fie-care câte-o inscripțiune:

Pe una este săpat: *Lui Miron Costin, 1633—1691, Națiunea recunoșcătoare; și mai jos numele orașelor și a contribuitorilor din ele, ce-au dat câte-o sumă de la 200 lei în sus.*

Pe a doua este sculptată o carte înconjurată cu lauri; iar pe o pagină a cărții este înscris istoricul statuei și data inaugurării, și pe a doua pagină a cărții sunt numele membrilor comitetului organizator.

În total statua lui Miron Costin, e cea mai frumoasă din câte avem până acum în țară, — și nu se pot găsi atâtea cuvinte spre a se lăuda în destul atât talentul artistului cât și sânguința inițiatorului, care a trăit să și vază și acest vis împlinit.

Din parte-ne, ne întrebăm: se va

găsi oare cine să ridice un monument lui Urechia, precum Urechia a ridicat lui Miron Costin?

Nocturna.

POEZIA TRECUTULUI ¹⁾

Azi nebun, mâine cu minte.

*Dimineata fac proiecte,
Nerozii fac ziua toată.
Și-astea, vezi, sunt tot efecte
Ispitelor ce vin gloată.
Și la or-ce mișelie
Ast refren îmi pun 'nainte:
Âncă azi o nebunie,
Ș'apoi mâine-oii fi cu minte.*

*Ieri juraii măcar o lună
Să fiu și eu om cu minte,
Petrecând lângă o jună
Ca un Caton, înainte.
Dar când te vezi într'o mie,
Mai gândești la jurăminte?
Âncă azi o nebunie,
Ș'apoi mâine-oii fi cu minte.*

*Jocul cărților știu bine,
Și urmările ce are;
Mă prinsesem dar cu mine
Sa stai normă de'nfrânare.
Dar cum scapi de lăcomie,
Când vezi aur înainte?
Âncă azi o nebunie,
Ș'apoi mâine-oii fi cu minte.*

*Lucsul, celor căror place
E venin omorător;
Hotărâsem dar d'îmi face
Un bun nume 'n viitor.*

*) Sub acest titlu vom publica adesea în „Revista Literară“ bucăți de versuri ale vechilor noștri poeți, care de-și și-au tipărit, — unii dintre ei, — colecțiunile într'o ediție și în puține exemplare, astăzi nu se mai găsesc mai pe nicăeri, și lucrările lor ar fi menite să rămâie cu totul în uitare. Publicăm astăzi, una din poeziile lui C. Bălăcescu, pe care-o reproducem dintr'o broșură cu litere chirilice, tipărită în 1845.

*Dar cum faci economie
Cu un sânge-aşa fierbinte ?
Încă azi o nebunie,
Ş'apoi mâine-oii fi cu minte.*

*Prânzurile cele dese
Sănătatea ved că'mi strică ;
Hotărâsem dar de mese
Şi s'aud să'mi fie frică ;
Dar pofteli de amicie
Să refuzi, găseşti cuvinte ?
Încă azi o nebunie,
Ş'apoi mâine-oii fi cu minte.*

*De-adunări nesăbuite
Imi ziceam să fug departe
Şi în loc de minţi tocite,
Cu 'nțelepţi să am parte.
Dar schimbî lesne lumea vie
Cu acele barbe sfinte ?
Încă azi o nebunie,
Ş'apoi mâine-oii fi cu minte.*

*Aşa dar, mîntea, ved bine
Că tot mâine-i de-aşteptat.
Dar ast mâine iar de mine
Ved că fugе n'ncetat.
Cugetul, cu vorbe bune
Mă îndeamnă s'o aştept,
Pe când inima îmi spune
C'o să mor n'ntelept.
Încă azi o nebunie,
Ş'apoi mâine-oii fi cu minte.*

C. Bălăcescu.

CURENTUL CULTURAL GREC LA ROMÂNI

După ce imperiul roman s'a împărţit în oriental şi occidental, la anul 395, sub *Arcađiu* şi *Honoriu*, fiii marelui *Theodosiu* (379—395,) *Dacia* a devenit în imperiul roman oriental, prefăcut apoi în byzantin sau grecesc. Această parte a imperiului roman după câte-va secole s'a grecescit cu totul, şi atunci s'a grecescit cu totul şi biserica şi şcoala. Amândouă Daciile—*Trajană* şi *Aureliană*—fuseseră supuse de imperatorul *Justinian* (527—565) biseri-

ceşte *Primei-Justiniane* din *Albania* actuală. Prin forţa lucrurilor biserica şi şcoala în *Dacia* trebuiau să se grecesceze tot mai mult, şi nici că să putea alt-feliu, de oare-ce direcţiunea se da din afară, de la arhiepiscopia din *Prima-Justiniana*, unde era şi un centru administrativ laic, aşezat de *Justinian*.

Prin strecurarea a o mulţime de naţiuni barbare, ce năvăleau de la nord şi din orient în imperiul roman, *Dacia* căteva sute de ani a fost expusă la toate calamităţile, şi n'a putut avea stabile nici biserica, nici şcoala, prin urmare nici cultura. Dintre popoarele năvălitoare, *Slavii* au fost acei, cari s'au stabilit în *Dacia*, de amândouă părţile *Dunărei*, şi au format un regat aparte pe conta imperiului Roman din orient, în urma a multor lupte cu byzantinii.

Aceşti slavii cu timpul s'au creştinat, şi înapreună cu ei au petrecut în pace şi *România* din amândouă Daciile, luptându-se împreună pentru ţara lor, când cu imperiul byzantin, carele voia a recuceri ţara lor, când cu alte popoare vecine. Popoarele slave de la *Dunăre* şi mai ales poporul *Bulgar*¹⁾, în privirea culturală au avut o particulară norocire, că primii misionari, trimişii lor de la *Constantinopol*, în secolul al 9-lea, anume *Cyryll* şi *Methodii*, au pus la ei, odată cu temelia bisericeii creştine şi fundamentul şcolăii şi al culturii lor naţionale, prin introducerea alfabetului „*cyrillic*“ şi prin tra-

¹⁾ Bulgarii nu sunt de origină slavii curaţi, ci slavizaţi; Bulgarii erau tătari, locuind pe lângă fluviul *Volga*, de la care şi-au luat numirea. În urmă însă, Bulgarii, devenind locuitori ai unei părţi din peninsula *Balkanică*, întru atât s'au slavizat, în cât limba *Bulgară* este cea mai apropiată de limba vechiă *slavonă*, acum numită *eclesiastică* căci să întrebuinţează acum numai în biserică la slavii orthodoxi: ruşi, bulgari, sârbi. Nu poate oare fi asemănare între *Românii* descendenţi ai romanilor, cari români locuiesc şi acum *Dacia*, a căror limbă—limba română—este cea mai apropiată de limba *latină*—mama limbilor romanice: franceză, italiană, spaniolă, portugeză, română, reto-romanică din *Helveţia*, cu toate că în toate aceste limbi există şi unele elemente străine !..

ducerea cărților sfinte din limba greacă în cea slavonă. De atunci limba slavonă a luat locul celei grecești atât în biserică, cât și în școală, pentru toți slavii, cari trăiau în amândouă Daciile, prin urmare și pentru *Români*, cari, de și nu erau slavii de origine, dar erau orthodoxi, ca și slavii, și vecini ai slavilor, înrîurind mult unii asupra altora în mai multe privințe. De aici literatura slavonă s'a răspândit la toate popoarele slavone de la occidentul, orientul și nordul Europei.

Românii ca locuitori în regatul Bulgar, au avut aceeași biserică, aceeași școală, aceeași cultură. De și modestă, dar aceea cultură să părea, că răspunde cerințelor lor spirituale, și dânșii au rămas cu ea multe secole, chiar după ce s'au format state deosebite românești, atât dincolo, cât și dincoace de Dunăre. Numai o parte de români de peste Dunăre, din provinciile de peste Balcani, au rămas până în zilele noastre cu biserică și școala *grecească*. Acești *Români* trăiesc anume în *Macedonia* și *Thesalia*, fiind porecliți „*Cuțo-Vlachii*“ sau „*Țințarii*“, de către greci...¹⁾

După fundarea statelor române, deosebite de cele slave de peste Dunăre, în secolii al 13 și 14 după Christ, organizându-se și biserică română aparte, cu episcopii și monastirile sale pe la orașe și sate, fie-care episcopie, monăstire și biserică au devenit și școală pentru învățarea cărții, spre a prepara servitorii bisericești prezenți și viitori, căci biserică fără carte nu poate exista, nici prospera. Cultura aceasta însă la Români, după

¹⁾ Acum și *Cuțo-Vlachii* sau *Țințarii* au început a avea biserică, școală, cultură românească, tipărind mai multe cărți, reviste, ziare, în dialectul românesc-macedonean, cu toate că grecii uzează de toate mijloacele, spre a împedica pe acești Români d'a se desvolta în spiritul lor național, și să speră, că în viitor românii din peninsula Balcanică vor merge mult mai bine spre calea progresului intelectual, mai ales mulțumită câtorva persoane cu pozițiune înaltă din București și Iassi, cari au contribuit deja mult la îmbunătățirea școlii românilor din Macedonia și Thesalia, prin publicațiuni, și pe alte căi...

ideile aceluși timp, a continuat a se face, conform obiceiului tradițional, tot în limba slavonă. În toată Europa se credea pe atunci că limbă sacre, pentru cultul divin, sunt numai trei, anume: limba latină la creștinii catolici apuseni, limbele greacă și slavonă la creștinii orthodoxi orientali-greci și slavii. Când primii misionari slavii *Cyryll* și *Methodiū*, au fondat biserică slavă în *Moravia* păgână, care era vecină cu popoarele catolice *germane*, clerul german catolic a dat mare alarmă contra limbei slavone în biserică *Moraviei* și *Pannoniei*, numind acest novism *eresie*, căci dânșii ziceau, că numai în trei limbă să poate lăuda pe Dumnezeu: hebrește, helenește, și latinește. Ca argument la aceasta, teologii papiști aduceau cazul, că pe cruce titlul lui *Christ* a fost scris de *Pilat* numai în aceste trei limbă: „*hebrește, helenește și latinește*“...

Methodiū, la rândul său, a combătut această idee bizară cu mare stăruință, numind această idee „*eresul trilimbiștilor*“. Cu toată opunerea lui *Methodiū*, biserică slavonă cu limba ei, fondată acolo de *Cyryll* și *Methodiū*, fu în curând nimicită, catolicizată, și limba slavonă izgonită din biserică, încă trăind *Methodiū*, și înlocuită cu cea latină, până în ziua de astăzi, apoi condamnată, în secolul al 10-lea, la sinodul local din orașul *Spalatro*, în Dalmatia, care sinod a fost provocat de Ioan al 10, papa Romei. Însă în orientul orthodox limbele naționale n'au fost persecutate de biserică, dogmaticește; d'aceia limba slavonă a fost tolerată de la început, și a prosperat în toate țările, locuite de slavii. Slavii, la rândul lor, au profitat de „*eresul trilimbiștilor de la apus*“, și dând afară, din numărul limbilor, scrise pe crucea lui *Christ*, limba hebraică, fiind-că poporul hebraic a devenit „*blestemat de Dumnezeu*“, au pus în locul limbei hebraice limba slavonă, afirmând, că Dumnezeu să poate glorifica numai în trei limbă: helenă, latină și slavonă. Aceasta în orient nu era o dogmă, ci o opiniune

particulară izvorită din egoismul național al slavilor...

Românii, deprinși cu biserica și cu cultura slavonă, n'au arătat în vechime tendințe d'a 'și românisă biserica și a 'și cultiva limba, și au rămas în acea stare până în timpul reformei apusene, care a fost o mare revoluțiune contra despotismului nesuferit al catolicismului papist din apusul Europei.

Luptele cele crâncene între protestanții și catolicii apusenii au avut, între altele, de rezultat, stabilirea ideei, că cultul divin se poate face în oricare limbă a națiunilor creștine. Românii, ca popor ortodox și catholic oriental, de și n'au luat parte la luptele catolicilor și protestanților apusenii, dar și-au apropiat ideea d'a 'și cultiva limba lor națională, și a înlocui cu ea limba slavonă în biserică și în școală, precum și în afacerile lor publice și particulare... ¹⁾

Astăzi cine n'are un trecut glorios istoric, cine nu 'și poate suține cu fapte și date pozitive istoria sa națională, este la ocaziuni date ridiculizat și adesea amenințat în existența sa! Când însă știm ce am fost în trecutul nostru, plin de focul sacru al neamului, vom lupta cu tărie și bărbăție contra oricui, dacă ne va ataca originea noastră. Noi astăzi avem o mare necesitate d'a ne aduna datele și faptele pozitive ale străbunilor noștri, a le scruta și proba, și apoi a ne forma *Istoria*, pe care s'o predăm generațiunii noastre viitoare și prin care o să ne oțelim ast-fel, spre a avea conștiință tare și vie, a ști de ce origină suntem, cum am fost în trecutul nostru și cum trebuie să fim în viitor! ²⁾

1) *Melchisedec* Stăfănescu, episcop de Roman. „Cuvântarea, rostită la mitropolia din Iași la 26 Iunie 1885, cu ocaziunea împlinirii a cincizeci de ani de la înființarea învățământului superior în Moldova“, tipărit în cartea intitulată „Serbarea școlară de la Iași“ tipărită la Iași, la 1885, compusă de domnișorul profesor A. D. Xenopol și Const. Erbicănu, part. 1, pag. 14-17. Această carte, publicată de Ministerul Instrucțiunii al României, prezintă mult interes.

2) Const. Erbicănu. „Serbarea școlară de la Iași“, 1885, part. 1, pag. 49.

Se știe, că nu dreptul hotărăște relațiile dintre popoare, ci puterea; și că deci nu de la demonstrațiunile istorice va atârna alcătuirea statelor; dar nu e mai puțin adevărat, că dreptul tot rămâne un element, de care se ține seamă, și d'aceia înșiși acei, ce 'l calcă în picioare, tot să îndreaptă către dânsul, pentru a pune măcar pe închipuirea lui temelii pretențiilor lor. Puterea este un fapt, și, ca atare, repune adeseori dreptul, care este o idee; dar ideea întru aceasta bate fapta, că prima 'și are rădăcinile sale în conștiința omenească, și deci nu poate fi smulsă și peri nici o dată, pe când fapta să sprijine numai cât în privazul timpului, și este peritoare în ființa ei, ca și cadrul, în care răsare. ¹⁾

Limba Românilor Daciei trajane înfățișează vr'o câte-va cuvinte de obârșie greacă, și anume vechi, căci acele moderne au fost introduse mai ales în epoca *fanarioților*, — a căror aflare în organismul său pare a trebui să rămână neînțeleasă pentru acei, cari suțin, că poporul român n'a părăsit nici o dată Dacia, și care, din contră, s'ar explica prea ușor în ipoteza zemislirei poporul românesc în apropierea naționalității grecești...

Este cunoscut, că o parte din coloniile strămutate de Romani în Dacia, erau de obârșie din Asia minoră, adică din țeri unde se vorbea grecește, și coloniștii, sosiți din aceste provincii, trebuiau să vorbească și această limbă, cel puțin generația, care fu adusă în Dacia. Ea dispăru în sînul elementului Roman, dar nu fără a lăsa urme a ființării sale în câte-va cuvinte de obârșie helenă, care se află astăzi în limba română.

Ast-fel, de și limba, admisă în genere pentru inscripțiunile, este cea latină, totuși să găsim mai multe de aceste, redactate în limba grecească. O cohortă adjuțatoare de greci din Comagena, provincie, așezată în Asia, lângă malurile Eufratului, era

1) A. D. Xenopol. „Teoria lui Rösler“, Iași, 1884, pag. 5-6.

stabilită în Dacia, și să știe, că aceste cohorte erau compuse din străini desțerați, tocmai în scopul d'a distruge naționalitatea lor. ¹⁾

Cultura greacă s'a răspândit prin România actuală mult mai înainte de epoca fanarioților, sau la începutul secolului al XVIII. După căderea Constantinopolului sub Turci (an. 1453) mulți greci învățați au emigrat în Italia și în genere în occidentul Europei, și în Rusia și în genere în orientul orthodox al Europei. P'atunci s'au introdus mulți greci și în țările Române. În Italia grecii au contribuit mult la renașterea științelor și a artelor, dând puternic impuls civilizației.

Epoca de la Vasile Lupu și Mathei Basarab, cu dreptul, constituie o epocă deosebită, cu caracter propriu, prin o dezvoltare intelectuală superioară timpilor precedenți. D'acum slavonismul dispăre cu repeziciune la Români, iar în locul slavonismului ia preponderența *helenismul*, care, la rândul său, a contribuit la cultura limbei și literaturii Române.

Helenismul a avut în țara noastră o cultură mai înflorită și mai variată ca slavonismul. *Limba zeilor din Olimp are farmecul d'a captiva pe cel ce o aprofundează și forța de a exclude ori-ce literatură semicultă și străină*, ca slavonismul; este dar natural să ne așteptăm la disparițiunea totală a slavonismului și la dezvoltarea limbei noastre naționale.

Școala greacă este fondată în *Moldova*

¹⁾ A. D. Xenopol. „Teoria lui Rösler”, Iași, 1884, pag. 228-230. Aceste colonii grecești, trimise în Dacia, aveau zeii lor, templele și preoții lor, precum și întovărășirile lor particulare... Culturile zeitelor *Isisa* și *Mithra*, de și împrăștiate în tot imperiul roman, totuși poartă în Dacia un caracter grecesc deosebit.. Preoții, cari servesc acestor zeițe, poartă adesea-ori nume de o culoare grecească neîndelnică... Apoi inscripțiunile amintesc une-ori a numit indivizii de obârșii din Asia... Aceste arată lămurit, că Asiaticii erau destul de numeroși în Dacia și că dănișii păstrase, cel puțin în primii timp ai petrecerii lor în noua patrie, conștiința individualității lor deosebite de restul societății, aduse cu ei în Dacia, prin urmare caracterul lor particular, *grecesc*...

la anul 1648, sub *Vasile Lupu*, în mănăstirea sf. trei ierarhi din *Iași*; acea școală purta numirea de *academie*. La anul 1669, s'a fundat o academie greacă și în *Muntenia*, sub *Șerban Cantacuzen*, în orașul *București*. Ambele aceste academii, fiind bine întreținute, având avere mare, dăruită acestor academii de domnii Moldovei și Munteniei, precum și de mai multe persoane din societatea română, au început a înflori din zi în zi, fiind mulți profesori devotați științei.

Crysanth, renumit patriarh de Ierusalim, care a petrecut mult timp în țările române, unde a publicat multe scrieri de mare valoare și pentru Români, a înființat în *Iași* o școală, unde erau profesori învățați, sudiile predându-se în grecește, heleneste și românește. S'au înființat mai multe școli pentru nobili precum și pentru persoanele din toate clasele societății în mai multe orașe din Moldova și Muntenia, sub domnii fanarioți. Pe lângă școli s'au înființat imediat *tipografii* grecești în cari s'au tipărit mai multe sute de cărți grecești, între cari la *Iași*, mănăstirile *trei Ierarhi*, *Mitropolia*, sf. *Sabba*, *Cetățuea*. Din aceste două din urmă tipografii au apărut imprimate foarte voluminoase și de o însemnătate mare literară. În Muntenia cele mai cunoscute tipografii au fost cele din *București*, *Râmnic*, *Tîrgoviște*, *Sneagov*. Imprimările grecești în *Iași* încep pe la anul 1639 și durează după anul 1820, iar cele din Muntenia între anii 1650—1820. Această mare activitate literară nu era restrânsă numai în țările române, ci, prin ajutorul bănesc al domnilor Mavrocordat, Gr. Ghica, Calimach, etc., mai toate cărțile grecești, imprimate în occident, sunt scoase cu banii și cooperarea *Românilor*. Așa dar, Româniii nu numai că au dat ospitalitate seculi întregi fraților noștri de credință — grecilor — spre a-și face educațiunea în scoalele din principate, în timp când n'aveau unde să-și plece capul, dar încă le-am desmormântat și dat la lumină scrierile oamenilor lor erudiți. Este dar drept și în consonanță cu faptele, că gre-

citarea să păstreze o profundă recunoștință Românilor, pentru că perzându-și patria, și-au redobândit-o prin concursul material și moral al Românilor!

Să constată cu plăcere, că bărbații erudiți ai Greciei libere de astăzi, profesorii ai universității din *Athens*, cu renume european, vorbesc de pe cathedre cu mult respect și recunoștință de rezultatele intelectuale și morale, dobândite de poporul lor prin academiile din București și Iași. Dânsii numesc aceste școli *vetre de lumină*, recunoscând de asemenea, că renașterea lor națională să datorește mult ospitalității Românilor!¹⁾

Academiile grecești din Iași și București, cari au avut o mare reputație în toată lumea cultă, mai ales în orient, după cum mărturisesc cei mai erudiți scriitori greci din secolul trecut și actual, au avut și acel merit, că n'au încetat nici-o dată d'a să învâța în ele și *românește*, după toată rigoarea științifică, de și cultivarea limbei române nu era de cât o învățatură elementară și aceasta să constată prin un număr prea mare de cărți cu conținut religios, prin un număr respectabil de cărți românești, imprimate în secolii 17—19, de diferit conținut. Gr. Ghica, domnul Moldovei, a înființat la Iași, la anul 1727, o școală cu cheltueala sa, unde se învăța carte helenească, grecească și *moldovenească*. La 1748 domnul a înființat patru școli cu patru profesori, din cari școli, 1 helenească, 1 grecească, 1 slavonească, 1 *românească*. S'a hotărât ca nimeni să nu se poată chirotoni preot, dacă n'a învățat carte românească, și pe la toate școlile din sate s'a ordonat, ca toți copiii să învețe românește, la anul 1775, și pentru toate aceste și altele, să păstrează multe chisoave domnești, în limba română, la mai multe bibliotecă, musee, archive.

Este adevărat, că fanarioții au adus foarte multe nenorociri țărilor române. Trebuie însă de făcut distincție între

starea politică a țărilor române pe timpul regimului fanariot și între cultura educației și instrucțiunii academiilor domnești grecești, pentru că numai ast-fel se va putea constata cu siguranță starea învățământului acestor școli a fost instrucțiune și știință multă, dar născută în vestmânt grecesc. Grecii, fundând în Iași și București vetre de lumină intelectuale și de cultură superioară, atrăgeau la sine, cu un magnet, toată ființa vie și de aceea nu să poate susține că școlile grecești n'au avut înrîurire asupra Românilor¹⁾.

George P. Samurianu.

UNA - ALTA

Un om încă ténăr și cu destulă putere, se prezintă într-o zi la prefectul Poliției, spre a'î cere milă.

— Véd că ești încă ténăr și sănătos, îi zise acesta ; de ce nu te duci să lucrezi ?...

— Fiind-că sunt lenes !

— Na ! Ține un napoleon, fiind-că cel puțin ești sincer.

* * *

Un președinte de tribunal întrebă pe un avocat :

— Pentru ce te însărcinezi numai cu procese nedrepte ?

— Fiind-că am pierdut atâtea drepte, că nu mai aștept dreptatea de cât în cele strâmbe.

* * *

Un țăran se urcase o-dată într'un cires, ca să i culeagă fructele ; dar pe când culegea, căzu de-o-dată și își scrînti o mână.

Un țigan tocmai trecea pe-acolo.

— E he! rumunico, zise el, dacă mă în-

¹⁾ Const. Erbiceanu: „Sarbarea scolară de la Iași”, Iași, 1885, part. I, pag. 74. Școlile grece din țările române au făcut mult bine Românilor, de și în mod indirect, căci, cultivându-i, adăpându-i și familiarizându-i cu cultura generală a omenirii, i-au deprins a cugeta cu seriozitate la țara lor, la cultura limbei lor naționale. Ioan Conta, Enake Cogălniceanu, Negre, Iordake Logofătul, Alexandru Bel'diman, etc. sunt produse ale școlii grecești... Brâncoveneștii, Ghiciei, Sturzeștii, Filipeștii, Bălăneștii, Floreștii, Corneștii, Goleștii, Bălșeștii, Văcăreștii, știați helenește perfect ca și românește...

¹⁾ Const. Erbiceanu. „Sarbarea scolară de la Iași”, Iași, 1885, part. 1, pag. 53, 54, 64, 65, 69, 70, 77.

trebăi pă mine când te-ai suit, nu ți se întâmpla pozna. Dar pentru altă-dată, să știi dă la mine: să nu te coborî nici o-data mai repede de cât te-ai urcat!

* * *

Un răutăcios întrebă pe un cocoșat, cum ar dori mai bine: să'l îndrepteze D-zeu pe densusul, or să facă cocoșai și pe toți cei alți oameni? Cocoșatul răspunse:

Ași vrea mai bine să cocoșeze D-zeu pe toți oamenii și să mă îndrepteze pe mine, ca să riz și eu de densusii, cum rid ei de mine.

* * *

O actriță de la Teatrul Național, foarte talentată... în frumusețe, — scrisese, într'un moment de chesat, unui ibovnic al ei, zaraf de meșteșug, să-i trimeată ceva parole.

Dumnealui îi trimise într'un plic o ipotecară de o sută, scriindu-i și următoarele cuvinte:

— »Alăturat îți trimit o sută de lei și-o mie de sărutări.

Dumneaei, răspunse pe plic:

— Ași fi preferat o sută de sărutări și o mie de lei.

Un somnoros fu deșteptat din somn la miezul nopței, și i se spuse că tatăl său a murit.

— A! — mormăi el readormind, — ce rău o să'mi pară mâine dimineață când m'oiu deștepta!

Zetta.

VARIETĂȚI

O văduvă chinezoaică s'a spânzurat, în onoarea bărbatului său, mort de cât va timp. În ziua ce hotărâse pentru a se sacrifica, tânăra văduvă, veni înaintea spânzurătoarei, urmată de un număr mare de chinezoaice, toate îmbrăcate în haine de sərbătoare. După ce le salută pe fiecare, le invită la o cină ce pregătise pentru cea din urmă oară; apoi le povesti pricina care o îndemna la acea hotărâre. La un semn dat, tânăra femeie își puse ștreangul de gât, și zise un ultim adio, mulțimei care-o admira. Unele din femei îi observară că uitase să desprinză belciugul ce avea să-o sugrume; ea surîse, desprinsese

helciugul, împinse cu piciorul scaunul pe care se rezema, încrucișă mâinile pe piept și rămase spânzurată. După câte-va sbuciumări, sufletu-i plecă pe lumea cea l'altă să 'ntâlnească pe bărbatu-său.

* * *

Un arendaș din Transilvania, trecând prin Carpați, fu întâmpinat d'un tâlhar, care îi puse pistolul în piept, cerându-i punga saua viața. Bietul om, ținând la viața mai mult ca la ori-ce — dete punga tâlharului, și voia să plece. Tâlharul, după ce băgă punga în buzunar, îi zise: — »Stai! Desbracă-te! Dă-mi hainele și ea p'ale mele.“ — Victima se supuse. După ce tâlharul îmbracă hainele cele bune, o șterse pe aici în colo. Arendașul fugind și el, mulțumit că a scăpat cu viața, de și îmbrăcat în zdrențele hoțului, — băgă mâna în buzunar să caute batista; când colo, dădu de punga cu bani, pe care tâlharul uitase s'o ia, după schimbarea hainelor.

Dulău a murit! *Dulău* nu mai este! Sermanul! era un câine de ispravă și credincios. Nu de geaba, îl crescuseră pompierii și 'l dresaseră ca p'un om. De câte ori mergeau la foc, *Dulău* se ținea după densusii, în goana cailor, și tot d'auna era cel întâiu la locul sinistrului. Intra și el în foc, lătra, scotocea, și de multe ori scăpase de primejdia flacărilor. Intr'o zi s'a prinsese o bina mare, la miezul nopței. Nu numai pompierii, dar și trecătorii, năvăliseră prin odăi ca să scoată pe cei adormiți și să-i scape de la moarte sigură. Care fu mirarea lumei întregi, când văzu pe *Dulău*, eșind dintre flacări c'o pisică în gură! Un câine să se expue la moarte pentru a scăpa o pisică!... Nicî istoria antică, nicî cea modernă, nu au citat un fapt mai sublim; și cu toate acestea, *Dulău* ocupă acum cel întâiu scaun în împărăția Raiului, — căci, bietul dobitoc, după ce s'a pregătit cum trebuie pentru cea l'altă lume, a dispărut între niște scânduri înflăcărâte.

CIOCOII VECHI SI NUOI

SAŪ

CE NAȘTE DIN PISICĂ ȘOARECI MĂNĂNCĂ

ROMANȚ ORIGINAL

de

Nicolae M. Philimon

(Urmare).

După ce se duseră mosafirii Postelnicului, pe la casele lor și el la amanta sa, Păturică se coborî în odăile de jos și se puse la masă cu prietenii sei.

Patru țigănași curat îmbrăcați, aduceau bucate la masă, și două țigance tinere și frumușele erau însărcinate a turna prin pahare, nectarul care de la căderea zeilor din Olimp încoace a luat prosaicele nume de vin și rachiū.

Una dintr'aceste două copile, luă după masă o papornită cu anason, și împlând mai multe feligene, dete fie-cărui din oaspeți câte unul. Oaspeții sorbind rachiul, căzură pe farfuriile cu mezelicuri precum cad lăcustele peste holdele plugarilor.

Dinul Păturică observă aceasta, și cu oare-care nerăbdare, în calitatea sa de ospătător, strigă cu un glas ascuțit și obraznic:

— „Aduceți ciorba, bre!“

— „Numai de cât, coconașule!“ — răspunseră țigănașii plecând toți de o dată ca să arate mai mult zel. După câte-va minute, ei puseră pe masă un castron colosal plin cu ciorbă de ștucă, feartă în zeamă de varză cu hrean; pe urmă aduseră două farfurii lunguiețe cu mihalți și păstrăvi rasol, muiată în oțet și unt de lemn; aduseră mai multe vase de cositor pline cu *iachniș*, cu *plachîș*, cu morun gătit cu măslină și foi de dafin, cu crapî împluți cu stafide și coconare, și alte felurite mâncări, care se ziceau în vechime, *bucate cu cheltuială*.

Vinul asemenea, curgea fără 'nctare din pahare și aluneca pe gâtul ciocoilor, cari la fie-care deșertare de pahar, stri-

gaū: — „Să trăiască, nenea Păturică!“ — Numai Vlad Boroboată sta trist și tăcut.

— „Da ce! mă Boroboată, de ce stai bosumflat? Ori ți s'au înecat niscaiva corăbii cu marfă?“ — zise Neagul Chioftea cel mai sgomotos dintre toți oaspeții.

— „Par'că ești o mireasă.“ — adăogă Tudor Ciolănescu.

— „Închină cu noi, bre! Fă-te om de lumea nouă, să furî cloșca după oue!“ — ziseră toți ciocoii de o dată.

— „Ei bine, — răspunse Boroboată, — împleți'mi un pahar să închin și eu cu voi!“

Paharul se împlu și se dete în mâna lui Boroboată, carele ridicându'l în sus zise: — „In sănătatea săracilor țeranî „cărora le dăm fum de ardeiu și le punem „ferul roșu pe pept, ca să le luăm băni- „șorii din pungă! Să trăiască veduvele și „copiul ceî sărmanî, cărora le luăm pânea „din gură, ca să mâncăm noi ăștia, peste „de Țarigrad, halvale de Idirnea și să „bem vin chipriotic!... In sănătatea țerei „întregi, pe care, am lăsat'o în sapă de „lemn!!...“

Zicând aceste cuvinte, trînti paharul pe masă și căzu iară-și în cugetările sale de mai 'nainte.

Toastul lui Vlad Boroboată și amărăciunea cu care el pronunță vivatul seū cel sinistru, făcură în inima ciocoilor tot acea impresiune ce făcu odinioară literile de foc, regelui Babiloniei Balthazar și oaspeților sei ceî desfrânați.

Vătafi de curte se uitaū unul la altul cu niște priviri sperioase ce dovedeau îndestul cât de adevărate erau cele zise de Boroboată. Numai Dinul Păturică ascultă acest strigăt al muștrării de conștiință, fără ca să se turbure cătuși de puțin, ba încă el aruncă asupra lui Boroboată o privire disprețuitoare și dând într'un rîs sardonice, curmă tăcerea cu aceste cuvinte:

— „Cinstiți boieri! Nu vă *sinorisiți* lui Boroboată, căci este c'am nebun, sērmanul. Cine știe ce babă l'a obrocit¹⁾. Să bem

¹⁾ A obroci, după limba poporului d'atunci, și chiar de astăzi, este a fermeca, a îndobitoci.

fraților și să lăsăm pe Boroboață să spuie la cazanii cât va voi.“ — apoi întorcându-se către slugi :

— „Aduceți, bre! vin tămâios de Cernătești.“

— „Și de cel de Drăgășani.“ — adăogară cei-l'alți.

Sticlele se împlură cu tămâioasă într'o clipă și veselia renăscu în sînul oaspeților amețiți de beături și îmbuibăți de grasele mâncări orientale.

Această cină, compusă toată din plăceri de contrabandă, ținuse câte-va ore, și cu tot vinul ce se băuse, nici unul dintre ciocii nu se îmbătase desevășit; ei ajunseser numai la gradul acela al beției, când omul devine vesel și spune adevărul fără rezervă. Astfel dar, unii vorbeau, alții cântau lovindu-se unii pe alții în glumă cu gloanțe de pâine; numai Vlad Boroboață sta cufundat în niște cugetări sinistre, pe care le întrerupea câte odată cu un suris amarnic. Dinu Păturică ce 'l privea cu o vedită nemulțumire, observând că acea beție tristă a oaspeților său putea să influențeze mai tare asupra celor-l'alți și să stînjenească libera explozie a veseliei lor, se sculă în sfârșit strigând :

— „Ei bine, boieri, vă vîz cam pe gânduri; eu v'am chemat aci ca să ne veselim, iar nu ca să punem cenușe în cap și să ne plîngem păcatele ca proorocul Iona din scriptură! N'aveți bucate? N'aveți vin? De ce dar stați ca niște curci ploate? Mai aduceți, bre! marinată de barbuși și vin de *Tenedos*; să ne veselim cât ne umblă moara, că destul ne vom pocăi la bîtrînețe. Iar tu, cobe rea, dute de fă cazanii la biserică, iar nu în casa mea!... Auzit'ai tu?“

— „Bravo, nene Păturică; ai dreptate. Să se ducă la dracul acest dascăleciu, care ne-a stricat *cheful* cu *ithicaoa* lui.“

— „Da, la dracu!“ — esclamară toți de o dată.

— „Iar noi să ne veselim, ca niște oameni de ispravă“ — adaose Păturică.

— „Și să vorbim de treburile noastre, respunse Neagul Chioftea, curmându'i vor-

ba. — „Știți, boieri, că am cam ajuns în vremea de apoi! Pare-mi-se că stăpîniții noștri au cam băgat de seamă că le mîncăm stările, și s'au pus pe economie. Alte dăți, când le înfățișai catastichal, nici că se uitau pe dînsul, și'i umpleau mîna de rubiele, iar acum, te ține câte trei, patru ceasuri în picioare și te descoase din toate închieturile ca pe hoții de cai“.

— „Bine vă face, ciocărlanilor“ — zise Păturică rîzînd.

— „Ce ai zis?“ — întrebă Neagul Chioftea cu mirare.

— „Am zis că vă face foarte bine, căci nu știți să furați“.

— „Noi nu știm să furăm?“ — observă Chioftea cu un zîmbet de ironie.

— „Da, da, voi! — replică cu siguranță, — sunteți niște bojogari!“

— „Daca este așa; apoi învață-ne tu meseria“.

— „Bucuros. Ia spune-ți-mi, boieri dumneavoastră, ați citit vre-o dată, cartea numită *Floarea darurilor*?“

— „Nici nu am auzit vorbindu-se de dînsa“.

— „Aveți dreptate; nu s'a tîlmăcit încă în limba românească și voi abia știți să scriți românește. Ascultați dar și pricepeți; în acea carte este o istorioară plină de noimă; care începe cam așa: „A fost o dată un împărat de la Hindiile răsăritului sau de prin țara Sakizului“²⁾. Acel împărat avea șapte zeci și cinci de copii, tot unul și unul. Ajungînd însă la adînci bătrînețe, el chiamă pe fiul său cel mare, și'i zise să facă un snop de șapte-zeci și cinci de nuiele și să'l aducă înaintea sa. Porunca se îndeplini într'o clipă; împăratul chemă atunci pe toți fiii săi și le zise: Eu am îmbătrînit și peste puțin o să mor; ași voi însă ca înaintea morții mele, să las întinsa mea împărăție ace-luia dintre voi, care se va dovedi mai tare și mai priceput. Hotărâsc dar, ca acela care din voi va putea să rupă de

1) Hoți proști.

2) Insula Chio.

„o dată această legătură de nuiele, ac-la
„să ia împărăția după moartea mea. Fc-
„ciorii de împărat se priviră mai întâiu
„unii pe alții cu mirare și apoi se cer-
„cară pe rând și fie-care în parte să rupă
„legătura de nuiele: dar nici unul nu putu.
„Împăratul îi privi rîzînd și le zise: Dacă
„nu le puteți rupe de-o dată pe toate, apoi
„rupeți-le câte una în parte. — Copii se
„supuseră la noua poruncă a tatălui lor
„și în puțină vreme toate nuielele fură
„rupte“.

„Ascultați, dragii mei copii, adăose a-
„tunci împăratul; acest snop de nuele sun-
„teți voi; dacă veți rămănea uniți după
„moartea mea, nimeni nu vă va birui;
„iar dacă vă veți despărți, va veni vrăș-
„mașul și va face din voi ceea ce făcurăți
„d'înaintea mea cu aceste nuele.“

Păturică se opri aci și privind căte-va
momente pe tovarășii săi cu ochi pătrun-
zătorii, îi întrebă :

— „Ei bine, boeri domnia-voastră, cum
vi se pare această istorioară?”

— „Foarte frumoasă, ce e dreptul, dar
n'are a face nimic cu necazurile noastre,
—respunse Chioftea.

— „Vă înșelați, frații mei;—adaose Pă-
turică cu un aer de superioritate.—Dacă
voi ați fi urmat *paradigma* acestei isto-
rioare, nu erați să vă plângeți acum că
stăpânii voștri v'au prins cu ocaua mică.“

— „Ei bine, învață-ne tu ce să facem?”

— „Să vă învăț, căci, uite, sunteți pro-
ști ca niște băieți luați de pricopsea!ă.
Voi vă adunați în toate zilele la cafe-
neaua de la Dorobăntia. Așa este, ori ba?
spuneți.“

— „Ba așa. Ne adunăm în toate zilele
precum zici “

— „Ar fi de mare folos pentru voi ca
înainte de a părăsi cafeneaua, să puneți
*nart*¹⁾ la toate lucrurile ce veți târgui

¹⁾ Din vechime și până la Regulament, carnea
pâinea și luminările se vindeau la contracții cu
apalt și se însemna în contract prețul fix, și căți
din măcelarii sau brutarii se dovedeau că vînd cu
cântare strămbe, sau articole proaste, se dedeau

ca să știe fie-care din voi cât are să în-
carce la socoteală.“

— „Vorbește mai deslușit că nu te în-
țelegem.“

— „Iată ce voiți să vă zic, să ne în-
chipuim că pentru curtea unuia dintre
stăpânii voștri, se cumpără câte două-
zeci și cincî oca de carne pe zi. Ei bine,
prețul nu poți să'l încarci, căci carnea
este cu nart (preț fix); dar poți să în-
carci la summa ocalelor, cumpărând mai
puține, și trecând la socoteală mai multe.
Cu pâinea faci tot așa. Vînatul și pasē-
rile nu aū nart: curcanul se vinde un
leu, pune'l șapte-zeci de parale, găscă
ipac (idem) găina și rața se vînd câte o
leiță, pune'l un leu și cincî. De la unt-de-
lemn, zahar, cafea, tutun, poame și chiar
de la zarzavat, puteți să vă folosiți în
două feluri, adică adăogînd la suma oca-
lelor și la preț...“

— „Fleacuri, nene Păturică, fleacuri!
Din aceste nimicuri cine-va abia își scoate
zilnicile cheltueli. Nouă, mă rog dumitale,
ne trebuie bani mulți, stări mari, ca să
scăpăm de slugăria.“

— „Și cutezați voi să numiți nimicuri
cheltuiala cuiniei, acel izvor nesecat din
care un om cu minte poate în scurt timp
să facă stare mare? Brce! Da proști mai
sunteți! Să vă fac o socoteală cu
tachmin (aproximativă) ca să vedeți cât de
mult vă amăgiți.“

— „Fă-o, nene Dinule, să vedem ce *ba-
zaconii* sunt acestea; ce ne tot spuī.“

— „Cioară! adu călimări și chărtia!“

La aceste cuvinte, un țigan ce dormita
lîngă sobă, se sculă repede și aduse nu-
mai de cât chărtie și o pereche călimări

prin tîrg și se țineau de urechi pe la rîspîntii.
— Să explicăm acum ce însemnă darea prin
tîrg. Această tortură, se urma ast-fel: Culpabi-
lul era desbrăcat până la brâu; mânele îi erau
legate cu o funie de care trăgea un arnăut al
Spăthăriei, pe când altul îl lovia cu nuiaoa peste
spate, strigînd tare. „Cine va face ca dănsul, ca
dănsul să pață!“ și ast-fel îl plimba prin tot
orașul.

de argint cu coadă. Păturică deschise coada călimărilor, scoase un condei de pană de curcă cu felurimi de flori făcute dintr'însul și după ce dete pe țigan afară, urmă într'ast fel :

— „Ei bine, boieri; fiți cu băgare de seamă, că am să vă fac o socoteală cu *tachmin*, ca să vedeți că vorba mea e vorbă; și ca să nu ziceți că măresc sumele, voi începe chiar de la casa stăpânului meu. Așa dar scriu aci :

Foaie de socoteală a curții marelui Postelnic A. Tuzluc. Luni, Ianuarie n 8, 1817 (bunioară).	Socoteala dreptă		Socoteala încărcat.	
	talere	banii	talere	banii
„Treizeci oca carne, câte 10 parale ocaoa fac	5		7	60*
„Douăzeci pitusei pentru masă	1		1	
„Morcovi, pătrunjel, ceapă, făină, o- rez și piper	2	30	3	90
„Ciriviș	2		3	90
„Enibahar și alte mirodi		30	1	
„Două Curcani	3		6	
„Cinci claponi	5		7	60
„Patru limbă afumate	4		6	
„Sease ghiuden	6		8	60
„Zece curini	5		7	60
„Sardele	4		6	
„Icre negre de Taigan	6		8	30
„Arpagic și usturoii pentru stufat	1		1	60
„Apă de Filaret pentru boieri	1		1	30
„Apă de gurlă pentru slugi	2		3	
„Staife și coconari	2		3	
„Onă pentru ochiuri și jumări	1		1	60
„Sare		12		18
„Oțet	1		1	30
„Struguri și mere crețești	2	30	3	30
„Varză pentru calabalac *)	1		1	60
„Imiclicul **) oamenilor	3		4	
„Fac peste tot cheltuiți	57	72	87	18
Să scădem cheltuiala cea dreaptă din cea încărcată			57	72
Rămâne câștig curat			29	66

Să înmulțim acum acest câștig cu zilele anului, și veți vedea că dă o sumă de talere 10,785, banii 90. Această sumă vine numai de la cuhnie; dar unde puneți domnia-voastră îmbrăcatul țiganilor, cumpărătura oizului, a finului, a carbunilor, a lemnului și altele mai multe de fe-

*) Aci încercătura vine de la ocale.

1) Se înțelege slugile peste tot.

2) Imiclicul este porția de pâine ce se dă fie-căreia slugi pentru o zi.

lul acesta, care aduc pe an, alți opt sau zece mii de lei, cel puțin?”

— „Toate aceste *gheliruri*, le știm; sunt bune, nu tăgăduim, dar vin cu țiraia. Noi voim să ne arăți vre un mijloc prin care să câștigăm sume mari în puțin timp, ca să ne cumpărăm moșii și acareturi, să ne facem și noi boeri ca stăpânii noștri.”

— „Eu v'am aratat mijloacele cele mai lesnicioase; aflați voi altele mai bune.”

— Și ce am putea să născocim noi mai mult de cât tine, care știi câte în lume și în soare?”

— „Mă lingușiți, hoțomanilor; dar fiindcă am început, cată să și sfârșesc. Ascultați: voi știți ca și mine, că boerii noștri trăesc în desfrârări și se țin numai de zavistii (intrigi) ca să dea pe Domni jos după scaun, crezând că cei noi ce vor veni îi vor pune în trebi mai mari sau le vor da țara pe mână ca s'o smulgă și mai tare; iar la averile lor, rămase de la părinți, nici că se gândesc. Ei au moșii și nu le cunosc hotarele, nici venitul ce poate să dea pe tot anul. Aș vîi fără să le știe numărul pogoanelor; aș zalhanale, heleștaie, livezi de pomi și câte altele de felul acesta pe care le arendează pe nimic; iar arendașii, nemulțumiți cu un câștig de sută la sută, scot din spinarea țeranilor, derapănă pădurile și acaretele moșilor, ba de multe ori înstrăinează chiar din pământul moșiei. Toate acestea, boeri domnia-voastră, sunt o comoară neseacă din care un vătaf de curte *ișchiuzar* poate, în scurtă vreme, să ajungă bogat ca Iov din Biblie.”

— „Și ce trebuie să facă el ca să se folosească din toate acestea?” — întrebară toți ciocoii de o dată, complectându-se în desvoltările ce da Păturică cu atâta elocință.”

— „Nimic, de tot nimic!” — răspuse Dinul Păturică, răsucindu-și mustața și surizând cu mândrie.

— „Nu te înțelegem.”

— „Lăsați-mă să isprăvesc și veți înțelege: când se apropie vremea arendui-

rei moșilor, înțelegeți-vă mai întâi cu arendașul cel vechiu. Spuneți-i că pe toată zioa vin câte două, trei mușterii ca să ia moșiile cu arendă îndoită, și că numai din pricina prieteșugului, îi goniți pe toți: scoateți chiar mușterii mincinoși și veți vedea cum o să-și deschiză grecul punga și o s'o verse într'a voastră. Osebit de aceasta, sunt ispășaniile de păduri, facere de hanuri, mori și altele mai multe, din care ați putea să câștigați sume însemnate, numai să știți să pipăiți lucru cum se cade. Așa, dragii mei, trebuie ca fiecare dintre voi să se facă *om de lumea nouă*, ca să știe a fura cloșca după ouă!

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE

AMURG, *poezii noi* (1887—1888), este titlul unei recente colecțiuni de poezii a d-lui *Traian Demetrescu*. Opt-spre-zece bucăți bine simțite și cugetate, corect versificate, formează capitalul acestei cărți, care, și ca lucrare tipografică este artistic îngrijită. La începutul cărții, se vede portretul ténérului autor. În țara noastră se cam ia în *respăr* obiceiul de-a-și pune autorii portretele; dar, este o idee greșită. Pentru care cuvânt, cititorii cunoscând simțimintele poetului, n'ar cunoaște și persoana lui?

Din frumoasele poezii ale d-lui *Traian Demetrescu* estragem pe cea intitulată *Loc*, constatând cu plăcere, că și cele-l'alte nu-î valorează mai puțin:

LOC

„Nu este loc!“ răsît și aspru
 Răspune doctorul brutal.
 Bolnavul prăpădit atunci
 Se 'ntoarse trist de la spital.
 Acasă ajungând degrabă
 C'otravă un pahar umplu,
 Și numai stete la 'ndoială:
 Cu setc-adâncă îl beu.

A doua-zi, la groapă 'l duse,

Precum se duce-un dobitoc.

Intreg mormântul încăpându'l,

Sarcastic îi rânjea: „E loc!“

In editura librăriei *Ig. Haiman*, va apare anul acesta *Un Calendar* ilustrat, și cu materii frumoase și variate. Se zice că gravurile sunt lucrate în străinătate și că unele din ele sunt perfect reușite.

D. Maurice Cohen, a tipărit cu spesele sale o romanță pentru voce intitulată *Visul ferice*, pe o bucată de versuri a d-lui *V. Alexandri*. Romanța e prea frumoasă și se află de vânzare la librăria *Graeve*.

SUR L'EAU, este titlul unui nou roman al lui *Guy de Maupassant*, ilustrat admirabil, pe hârtie velină, conținând aproape 300 pagini. Librăria editoare *C. Marpon et E. Flammarion* din Paris, nu cruță nici un sacrificiu, pentru ca cărțile ce dă la lumină, să satisfacă pe deplin gustul frumosului. Ca valoare literară, nu noi vom face reputația unui *Guy de Maupassant*; ne mărginim a o recomanda cu tot din adinsul iubitorilor de noutăți literare.

L'Illustration, ziar universal, — care pe lângă alte articole de artă și actualitate, publică cele dintâi însemnate lucrări literare ale celebrităților Franței. Ast-fel în acest ziar s'a publicat întâiu *Numa Roumestan*, de *Alphonse Daudet*; *Zyrt*, de *Hector Malot*; *La Comtesse Sarah*, de *Georges Ohnet*, etc.—și continuă a publica cele mai frumoase romane și actualmente conține un roman de *Hector Malot*, intitulat *Mondaine*. Prețul abonamentului pe an este 44 fr. și se poate trimite direct pe adresa: *Directeur de l'Illustration — Paris*.

Cine primește două numere consecutive din *Revista Literară*, se consideră ca abonat, și prin urmare este rugat a înainta costul abonării la administrațiune.

Persoanele care nu doresc a se abona, sunt rugate a înapoia numerile imediat la primirea lor, căci în cazul contrariu li se va pretinde plata lor.

Administrația.